

Nr 19

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motion angående besvarandet av interpellationer.

I motionen nr 229 i andra kammaren av herrar *Hyllander* och *Wiklund* i Stockholm hemställs, »att riksdagen måtte besluta (1) att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om sådan ändring av § 52 riksdagsordningen, att därav klart framgår dels att skyldighet skall föreligga för statsråd att avge svar på framställd interpellation, dels att svaret skall avges inom viss angiven tid, samt (2) att i avvaktan på utredningens resultat talmanskonferensen ges i uppdrag att utforma provisoriska bestämmelser beträffande de i motionen berörda frågeställningarna».

Gällande bestämmelser

I 52 § tredje stycket *riksdagsordningen* stadgas att riksdagsman må, på sätt kammare särskilt föreskriver, framställa spörsmål till statsråd i ämne utom föredragningslistan och att sådana spörsmål är antingen interpellationer eller enkla frågor. Närmare bestämmelser om dessa institut ges i 20 § *kamrarnas ordningsstadgor*. Där föreskrivs, såvitt i förevarande sammanhang är av betydelse, att talmannen skall låta vederbörande statsråd ofördröjligen få del av interpellation, vars framställande medgetts av kammaren, och att »sedan vederbörande statsråd meddelat talmannen sin avsikt att besvara spörsmål varav han undfått del» talmannen och statsrådet skall överenskomma om vid vilket sammanträde spörsmålet skall besvaras.

Av de anförda bestämmelserna framgår att skyldighet inte föreligger för statsråd att besvara en interpellation. Inga föreskrifter finns heller om någon tid, inom vilken svar bör lämnas.

Om *kommunallagarna* må i sammanhanget antecknas att regler om interpellationer upptagits i 23 § kommunallagen, 24 § kommunallagen för Stockholm, 26 § lagen om församlingsstyrelse och 33 § landstingslagen. I förstnämnda tre lagrum stadgas bl. a. att framställd interpellation »bör besvaras senast vid nästa sammanträde». Landstingslagen föreskriver i stället att svar bör lämnas »vid mötet», dvs. detsamma som interpellationen framställts vid.

Frågornas tidigare behandling m. m.

Interpellationsinstitutet uppkom under 1800-talet utan något stöd vare sig i grundlag eller i riksdagens reglementariska föreskrifter. De första bestämmelserna därom infördes, med den förseglade sedelns hjälp, i andra kammarens arbetsordning år 1867. Några motsvarande föreskrifter kom inte till stånd för första kammarens del förrän år 1912 genom tillägg till dess ordningsstadga. Efter tillkomsten av 1933 års ordningsstadgor, vilka sedermera ersattes av 1949 års, har kamrarnas bestämmelser i ämnet varit helt likalydande. En reformering av institutet, innebärande främst en uppdelning på interpellationer och enkla frågor, beslöts år 1938. Grundlagsstöd fick spörsmålsinstitutet först år 1949, då de ovan nämnda bestämmelserna i 52 § riksdagsordningen infördes.

Under de reformsträvanden, som ledde till 1938 års beslut, framfördes vid ett par tillfällen förslag om införande av bestämmelser om skyldighet för statsråd att besvara framställd interpellation och om viss tid inom vilken svar borde ha avgetts. Detta skedde bl. a. i en motion år 1928, vars huvudsakliga syfte var att interpellationsinstitutet skulle byggas ut med ett dagordningsinstitut. Konstitutionsutskottet (nr 18) uppehöll sig närmast vid sistnämnda tanke, som avvisades, och yttrade sig ej särskilt om de frågor som här är av intresse. Det må nämnas att riksdagen sedermera, år 1931 (KU nr 13), begärde en utredning, huruvida och på vad sätt ett dagordningsinstitut borde komma till stånd, men att denna utredning (SOU 1935: 21) utmynnade i ett avstyrkande och ej föranledde något förslag till riksdagen. Även år 1938, i samband med behandlingen av frågan om interpellationsinstitutets reformering, framfördes av en motionär önskemål om en principiell skyldighet för statsråd att besvara framställd interpellation. Då emellertid reformfrågan handlades inom ordningsstadgornas ram (se KU nr 10, FK ensk. utsk. nr 1, AK ensk. utsk. nr 1), kunde svarsplikt för statsråd, såsom förutsättande grundlagsändring, ej övervägas. Motionärens förslag om en föreskrift i ordningsstadgorna, att statsråd förutsattes besvara framställd interpellation såvida särskilda skäl ej ansågs föreligga däremot, föranledde inget särskilt yttrande vid utskottsbehandlingen. Samme motionär framförde yrkande om svarsplikt för statsråd även i en motion år 1940. Konstitutionsutskottet (nr 25) anförde, att behov av ändrade bestämmelser ej påvisats, och avstyrkte motionen, vilken avslogs av riksdagen.

Frågorna om införande av sådana bestämmelser, som åsyftas i de föreliggande motionerna, har ej upptagits av de utredningar som efter 1938 års reform i skilda sammanhang berört interpellationsinstitutet, sålunda varken av 1943 eller 1946 års sakkunniga för översyn av riksdagens arbetsformer (se SOU 1944: 8 s. 46 f och 1947: 79 s. 50 ff) eller av författningsut-

redningen (se SOU 1963: 17 s. 463 ff och 1963: 18 s. 81) eller av riksdagens organisationsutredning (se bil. till KU 1965: 47 s. 33 f och 44). Om *författningsutredningen* må antecknas att den upptog föreskrifter, motsvarande de ovan återgivna i de nuvarande ordningsstadgorna, i tilläggsbestämmelser till sitt förslag till ny riksdagsordning (till FRO 2: 11). *Riksdagens organisationsutredning* fäste uppmärksamheten på att ett ganska stort antal interpellationer brukar besvaras i maj månad oaktat de framställts betydligt tidigare på året, i vissa fall redan i januari eller februari. Den ytterligare belastning av den ändock hårt ansträngda plenitiden, som härigenom uppkommer, framstod för utredningen som högst otillfredsställande och borde undanröjas genom kontakter med regeringen. Införande av föreskrifter om viss tid, inom vilken interpellationer borde besvaras, ifrågasattes emellertid inte.

Om interpellationsinstitutet i *kommunallagarna* må nämnas att bestämmelser därom upptogs först i de nu gällande författningarna. Föreskriften att interpellation bör besvaras inom viss tid motiverades i kommunallagskommitténs betänkande med förslag till kommunallag (SOU 1952: 14 s. 122) helt kort med att det är angeläget att interpellationssvar inte onödigt fördröjs; någon diskussion om svarsplikt fördes alltså inte. Bestämmelsen i fråga berördes inte vare sig i propositionen eller av utskottet och intogs sedermera i övriga kommunallagar vid deras tillkomst utan någon särskild diskussion.

Slutligen må vissa *statistiska uppgifter* lämnas. I riksdagens organisationsutrednings nyssnämnda betänkande redovisas för åren 1962—1965 vid vilka tidpunkter de interpellationer framställts som besvarats i maj. Det framgår därav bl. a. att 29, 36, 25 resp. 15 framställts före den 1 april de nämnda fyra åren och 15, 23, 18 resp. 10 före den 1 mars. Vidare har utskottet av grundlagberedningens arbetsgrupp för frågor rörande riksdagens arbetsformer erhållit uppgifter om den tid som förflutit mellan framställande och besvarande av interpellationer i andra kammaren åren 1962—1966. Därav framgår att interpellationerna nämnda år uppgick till 134, 159, 133, 126 resp. 147 och att svaren dröjde längre än 30 dagar i 69, 92, 74, 63 resp. 83 fall och längre än 90 dagar i 7, 11, 12, 4 resp. 11 fall samt att 8, 2, 11, 8 resp. 2 interpellationer ej alls besvarades.

Motionerna

Efter att ha redovisat vad organisationsutredningen anförde om interpellationssvarens avlämnande framhåller motionärerna, att läget inte förbättrades under 1966 års riksdag såsom den stora anhopningen av svar i maj och december visade. Det föreligger enligt motionärernas mening behov av mera preciserade bestämmelser om interpellationer. Till en början bör

svarsplikt införas, då det för den politiska informationen är otillfredsställande att, som nu sker, vissa interpellationer lämnas obesvarade vid varje riksdag. Vidare bör viss tid bestämmas, inom vilken svar skall vara lämnat. För närvarande är läget enligt motionärerna, att många ledamöter avstår från att interpellera för att i stället ställa en enkel fråga, därför att svaret eljest kan dröja avsevärd tid eller helt utebli. De förordade bestämmelserna skulle därmed bli till gagn även för frågeinstitutet.

Utskottet

I förevarande motion hemställs till en början om grundlagsändring, varigenom skyldighet införs för statsråd att besvara framställd interpellation. En sådan svarsplikt bör enligt utskottets mening ej stadgas. Möjlighet bör föreligga för statsråd att underlåta att ge svar på ett framställt spørsmål, även om det självfallet är angeläget att denna möjlighet inte begagnas annat än då starka skäl talar för det, och att besked lämnas interpellanten så snart som möjligt om att svar inte kan emotes.

Motionärerna hemställer vidare om bestämmelser angående viss tid, inom vilken interpellationer bör besvaras. Utskottet kan instämma i motionens allmänna syfte i denna del. Det är av vikt inte bara från informations-synpunkt utan även med hänsyn till riksdagsarbetets rationella bedrivande, att interpellationer besvaras utan alltför långa dröjsmål. Särskilt är det, som underströks av riksdagens organisationsutredning i dess betänkande år 1965, högst otillfredsställande att riksdagssessionernas hårt arbetstungda slutskeden belastas med svar på interpellationer som framställts långt tidigare. De olägenheter, som följer av att interpellationssvar i viss omfattning dröjer alltför länge, bör emellertid, på sätt den nämnda utredningen förordade, undanröjas genom kontakter mellan riksdagen och regeringen och inte genom införande av särskilda bestämmelser. Det kan förutsättas att talmanskonferensen följer utvecklingen med uppmärksamhet och tar de initiativ som är påkallade utan ett särskilt uppdrag av riksdagen.

Under hänvisning till det anförda och med anteckning om att såväl interpellationsinstitutet som riksdagsarbetet i stort kommer att omfattas av grundlagberedningens överväganden under dess arbete på en ny författning hemställer utskottet,

att motionen II: 229 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 februari 1967

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson, Torsten Andersson, Damström, Erik Olsson, fru Segerstedt Wiberg, herrar Dahl*, Sörenson, Dahlberg, fröken Stenberg och herr Svenungsson; samt

från andra kammaren: herrar Adamsson, Henningsson, Magnusson i Tumhult, fru Thunvall, herrar Johansson i Trollhättan, Hamrin i Jönköping, Larsson i Luttra, Mossberg och Norrby.

* Ej närvarande vid justeringen.